

Stanisław Hońko

ZASTOSOWANIE PUNKTACJI ECTS PODCZAS OPRACOWYWANIA PROGRAMÓW STUDIÓW

APPLICATION OF ECTS FOR PREPARING A STUDY PROGRAMS

Instytut Rachunkowości, Uniwersytet Szczeciński
ul. Adama Mickiewicza 64, 71-101 Szczecin, e-mail: honko@wneiz.pl

Summary. The article contains a brief characteristic of European Credit Transfer System (ECTS), as a system makes teaching and learning in higher education more transparent across Europe and facilitates the recognition of all studies. ECTS system is a tool supporting the process of creating a study programs based on learning outcome. According to the Higher Education Act, amended in 2011, ECTS is an element of study programs. The conquest of ECTS is possible if and only if the student has reached strictly defined qualifications. Number of ECTS is a derivative of the time needed to achieve the qualification. It is closely related to the introduction of National Qualifications Framework to ensure flexibility of study program and their adaptation to the labor market.

Słowa kluczowe: ECTS, efekty kształcenia, program studiów.
Key words: ECTS, learning outcome, study programmes.

WSTĘP

W Europie jest około 4000 instytucji szkolnictwa wyższego, ponad 19 milionów studentów i 1,5 miliona pracowników nauki. Programy nauczania nie zawsze są dostosowane do potrzeb studentów i rynku pracy. System ECTS może przyczynić się do poprawienia tej sytuacji (ECTS user's guide – strona internetowa Komisji Europejskiej, <http://ec.europa.eu/education>, dostęp dn. 23.11.2011 r.).

Jednym z warunków mobilności studentów jest porównywalność kwalifikacji uzyskiwanych w trakcie procesu dydaktycznego na różnych uczelniach, dlatego filarem procesu bolońskiego jest system punktów zaliczeniowych w ramach europejskiego obszaru gospodarczego, nazywany europejskim systemem akumulacji i transferu punktów (ECTS).

Celem artykułu jest przedstawienie możliwości wykorzystania punktacji ECTS w procesie tworzenia programów studiów. Punktem wyjścia jest scharakteryzowanie punktacji ECTS w powiązaniu z harmonizacją europejskiego szkolnictwa wyższego w ramach procesu bolońskiego. Następnie zostaną przedstawione zasady przypisywania punktów ECTS do określonych kwalifikacji. Ostatnia część artykułu jest poświęcona tworzeniu programów studiów na podstawie tzw. deskryptorów, wiążących kwalifikacje z punktami ECTS.

MATERIAŁ I METODY

W opracowaniu wykorzystano przede wszystkim materiały dotyczące systemu punktów zaliczeniowych dostępne na stronach internetowych Komisji Europejskiej (<http://ec.europa.eu/education>, dostęp dn. 23.11.2011 r.) w opracowaniach instytucji wspierających wdra-

zanie procesu bolońskiego. Podstawowymi metodami zastosowanymi w artykule są metoda analizy źródeł oraz metoda dedukcji i indukcji.

CHARAKTERYSTYKA EUROPEJSKIEGO SYSTEMU AKUMULACJI I TRANSFERU PUNKTÓW (ECTS)

System punktów zaliczeniowych ECTS funkcjonuje od 1989 r. jako narzędzie wspierające studentów wyjeżdżających za granicę w ramach programu Socrates / Erasmus. Obecnie punktacja ECTS oznacza zbiór procedur promowanych przez Komisję Europejską i jest pomocna, przede wszystkim, podczas uznawania kwalifikacji zdobytych w ramach wymiany zagranicznej na uczelni macierzystej. Drugim celem ECTS, coraz częściej pojawiającym się w trakcie dyskusji na temat ram kształcenia, jest kwantyfikacja kwalifikacji uzyskiwanych podczas studiów oraz w ramach innych form kształcenia. Nie chodzi zatem tylko o stosowanie ECTS jako systemu transferu do przenoszenia zaliczeń studentów w wymianie międzyuczelnianej, ale również o budowę uczelnianych systemów punktowych (Saryusz-Wolski 2004). Innymi słowy, punktacja ECTS ma fundamentalne znaczenie w procesie opracowywania programów studiów, ponieważ pozwala określić wagę uzyskiwanych kwalifikacji.

ECTS jest stosowany na wyższych uczelniach na terenie europejskiego obszaru gospodarczego. Rozwiązania podobne do ECTS są stosowane w innych krajach (tab. 1).

Tabela 1. Systemy akumulacji punktów zaliczeniowych w wybranych krajach

Kraj	Liczba punktów w ciągu roku	Nazwa systemu punktów zaliczeniowych
Anglia, Walia oraz Irlandia Północna	120	<i>credits</i>
Estonia	40	<i>ainepunkt (AP)</i>
Finlandia	60	<i>opintopiste</i>
Holandia	60	<i>studiepunten</i>
Norwegia	60	<i>studiepoeng</i>
Szkocja	120	<i>credits</i>
Szwecja	40	Högskolepoäng (<i>college credits</i>)

Źródło: ECTS, http://pl.wikipedia.org/wiki/European_Credit_Transfer_System, dostęp dn. 23.11.2011 r.

System ECTS pozwala na przekazywanie wiedzy oraz doświadczeń między różnymi instytucjami, zwiększa mobilność studentów oraz ułatwia zdobywanie stopni naukowych. Jest również wykorzystywany podczas opracowywania programów nauczania i zapewniania jakości (ECTS user's guide, <http://ec.europa.eu/education>, dostęp dn. 23.11.2011 r.).

ECTS uznaje się za kluczowe narzędzie w realizacji celów procesu bolońskiego. Cele i zadania tego procesu przedstawiono na rys. 1.

Proces boloński został zapoczątkowany na podstawie porozumienia podpisanego przez ministrów ds. szkolnictwa wyższego z 29 państw w dniu 19 czerwca 1999 r. w Bolonii. Obecnie w procesie bolońskim uczestniczy 47 państw. Polska jest sygnatariuszem procesu bolońskiego od początku.

Cele	Zadania
<ul style="list-style-type: none"> – rozwijanie mobilności studentów – doskonalenie badań naukowych – dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy – rozwój kształcenia ustawicznego – poprawa jakości kształcenia – opracowanie krajowych ram kwalifikacji 	<ul style="list-style-type: none"> – trójstopniowy system studiów (BA, MA, Ph.D.) – systemy ECTS – suplement do dyplomu – systemy gwarantujące wysoką jakość kształcenia – ramy kwalifikacji – wspólne inicjatywy edukacyjne

Rys. 1. Cele i zadania procesu bolońskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Misiewicz, http://ekspercibolonscy.org.pl/sites/ekspercibolonscy.org.pl/files/MM_Dlaczego%20ECTS_280510_0.pdf, dostęp dn. 23.11.2011 r.).

Podstawowym celem Deklaracji bolońskiej było utworzenie europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego. W Deklaracji bolońskiej podkreśla się konieczność ustanowienia punktacji ECTS **jako głównego instrumentu wspomagającego mobilność studentów** (Deklaracja bolońska 1999). Jednocześnie zaznaczono, że punkty mogą być gromadzone nie tylko w ramach systemu szkolnictwa wyższego, ale również podczas kształcenia ustawicznego pod warunkiem uznania ich przez szkoły wyższe (Deklaracja bolońska 1999). Promowanie mobilności wymaga właściwego funkcjonowania systemu punktów zaliczeniowych i określenia zasad ich przyznawania oraz przenoszenia. Takie prace podjęto, między innymi, w ramach bolońskiej struktury kwalifikacji, zgodnie z którą odpowiednią liczbę punktów przyporządkowano pierwszemu i drugiemu poziomowi kształcenia na studiach wyższych (Przewodnik dla użytkowników ECTS 2009).

AKUMULACJA I TRANSFER PUNKTÓW ZALICZENIOWYCH

ECTS jest systemem **akumulacji i transferu punktów** ułatwiającym (Przewodnik 2009):

- planowanie, zdobywanie, ocenianie i walidację kwalifikacji;
- mobilność studentów.

Przez pojęcie „akumulacja punktów” należy rozumieć gromadzenie punktów w celu uzyskania kwalifikacji lub dyplomu na podstawie decyzji odpowiedniej instytucji, zazwyczaj szkoły wyższej. Istotną kwestią związaną akumulacją punktów jest uznawanie kwalifikacji zdobytych w innych warunkach kształcenia, na przykład w trakcie wieloletniej praktyki lub kształcenia ustawicznego. Uznawalność kwalifikacji wydaje się szczególnie ważna w kontekście czynników demograficznych, których skutkiem może być reorientacja uczelni wyższych na kształcenie osób z wieloletnim doświadczeniem zawodowym. Pojawia się jednak problem kryteriów, które należy przyjąć w ramach uczelni, aby uznać kwalifikacje zdobyte poza systemem szkolnictwa wyższego. Zdaniem autora konieczna jest weryfikacja oświadczeń studentów ubiegających się o uznanie kwalifikacji, na przykład w formie egzaminu wstępnego. Można również uznać rangę niektórych kursów zawodowych, takich jak szkolenia organizowane przez uznane stowarzyszenia zawodowe. Niewątpliwie wszystkie kwalifikacje należy traktować indywidualnie, przyjmując zasadę dokumentowania przyjętych kryteriów decydujących o uznaniu kwalifikacji.

System ECTS gwarantuje **przejrzystość zaliczania okresów studiów** (ECTS i suplement do dyplomu, www.Erasmus.org, dostęp dn. 23.11.2011 r.) dzięki:

– **stosowaniu punktów ECTS przyporządkowanych przedmiotom**. Podstawą przyporządkowania punktów jest wkład pracy wymagany od studenta w celu uzyskania zaliczenia z danego przedmiotu (cyklu zajęć);

– **opracowaniu katalogu przedmiotów** przedstawiającego dokładny opis zajęć oferowanych przez uczelnię w ramach poszczególnych kierunków studiów, z podaną liczbą punktów ECTS dla każdego przedmiotu (cyklu zajęć);

– **porozumieniu o programie zajęć** (Learning Agreement) przygotowanemu przed rozpoczęciem przez studenta studiów za granicą, określającym program zajęć, w których ma uczestniczyć student oraz liczbę punktów ECTS przyznaną za ich zaliczenie. Porozumienie obowiązuje wszystkich sygnatariuszy, czyli: uczelnię macierzystą, uczelnię przyjmującą i studenta;

– **wykazowi zaliczeń** (Transcript of Records), w którym są wymienione wszystkie przedmioty (cykle zajęć) zaliczone przez studenta za granicą wraz z przyporządkowaną im liczbą punktów ECTS. Wykaz zaliczeń wydaje uczelnia przyjmująca. Uczelnia macierzysta uznaje punkty uzyskane przez studenta na innych uczelniach w ten sposób, że punkty otrzymane za zaliczone przedmioty (cykle zajęć) zastępują punkty, które student uzyskałby na uczelni macierzystej w ciągu porównywalnego okresu studiów.

Transfer punktów oznacza możliwość przenoszenia punktów zdobytych na innych uczelniach na podstawie umów o współpracy. Może to powodować wiele wątpliwości, na przykład:

– Czy punkty osiągnięte w ramach pierwszego i drugiego stopnia studiów można uznać za równoważne?

– Czy istnieje obowiązek przepisywania punktów bez dodatkowych warunków weryfikacji?

– Czy obowiązek uznania kwalifikacji jest uzależniony od oceny otrzymanej przez studenta?

Kwalifikacje zdobywane na pierwszym i drugim stopniu studiów są różne, co oznacza brak podstaw do uznawania na poszczególnych poziomach kształcenia. Tak uważają również eksperci bolońscy, promujący europejski system szkolnictwa wyższego w trakcie tzw. seminariów bolońskich¹.

Kolejną kwestią jest możliwość wprowadzania dodatkowych warunków weryfikacji kwalifikacji. Uczelnie partnerskie zawierają umowy o kształceniu i mają obowiązek uznawania punktów przyznanych poza macierzystą uczelnią. Jeżeli wykładowca prowadzący przedmiot w Polsce podważa kwalifikacje studenta uzyskane na innej uczelni, np. w ramach programu Erasmus, wpisu dokonuje dziekan. Jeżeli natomiast kwalifikacje zostały zdobyte na uczelni, z którą macierzysta uczelnia nie zawarła umowy, to można wprowadzić dodatkowe kwalifikacje warunkujące przyznanie punktów ECTS.

Odpowiedź na ostatnie pytanie jest jednoznaczna. Przyznanie punktów ECTS nie jest uzależnione od otrzymanej oceny, ale bazuje raczej na zasadzie zero-jedynkowej, a mianowicie na uznaniu kwalifikacji lub nieuznaniu kwalifikacji.

¹ Dodatkowe informacje o działalności ekspertów bolońskich można znaleźć na stronie <http://ekspercibolonscy.org.pl>.

PROGRAMY STUDIÓW BAZUJĄCE NA EFEKTACH KSZTAŁCENIA A PUNKTACJA ECTS

W przewodniku dla użytkowników ECTS akcentuje się zorientowanie ECTS na studentów, czyli przeniesienie nacisku z podejścia zorientowanego na nauczycieli na podejście uwzględniające oczekiwania i potrzeby studentów. Konsekwencją tego jest zapewnienie swobody wyboru miejsca, trybu i tempa uczenia się (Przewodnik ECTS 2009). Wspomniana swoboda stwarza również możliwość tworzenia przez studentów **własnych ścieżek kształcenia**. Dla studenta możliwość wyboru własnej ścieżki jest niewątpliwie korzystna, jednak od uczelni wymaga to zmierzenia się z pewnymi ograniczeniami, takimi jak:

- stabilność zatrudnienia kadry,
- zapewnienie minimów określonych w standardach kształcenia,
- regulaminy studiów.

Podstawową kwestią umożliwiającą tworzenie indywidualnych ścieżek edukacyjnych, bazujących na akumulacji punktów ECTS, jest podział przedmiotów na obowiązkowe i fakultatywne. W przypadku drugiej grupy może pojawić się problem zbyt dużego lub zbyt małego zainteresowania określoną tematyką zajęć. Osoby prowadzące niewybrane przedmioty mogą mieć problem z realizacją minimalnej liczby godzin w roku akademickim. Taka sytuacja nie zawsze oznacza, że wykładowca nie sprawdza się jako dydaktyk. Może być sygnałem, że studenci wybierają przedmioty, których zaliczenie jest łatwiejsze. Propozycją autora jest dywersyfikacja ryzyka związanego z zatrudnieniem, polegająca na powierzaniu przedmiotów fakultatywnych pracownikom realizującym większą część pensum w ramach przedmiotów obowiązkowych.

Na polskich uczelniach ograniczeniem może być system prawny narzucający minimalny wymiar godzin przedmiotów podstawowych i kierunkowych.

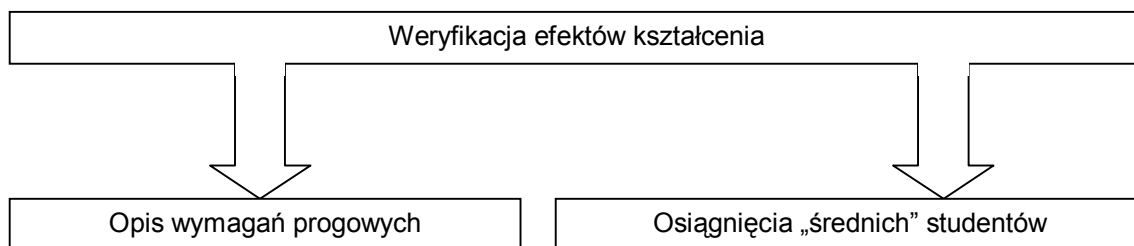
Pogodzenie orientacji na studenta z interesem uczelni jest możliwe wyłącznie pod warunkiem ścisłego sformalizowania ścieżek kształcenia. Ze względów merytorycznych i organizacyjnych pełna swoboda w realizacji programów kształcenia nie jest możliwa.

Programy studiów powinny być konstruowane na podstawie **efektów kształcenia**. Efekty te określają zakres wiedzy i umiejętności po pomyślnym zakończeniu procesu kształcenia. Zazwyczaj przybierają formę opisu wymagań związanych z przyjętymi z góry kwalifikacjami. W opisie tym zwykle stosuje się tzw. czasowniki ruchu, opisujące wiedzę, zastosowanie, analizę, syntezę itd.

Sformułowanie efektów kształcenia umożliwia ocenę pracochłonności związanej ze zdobyciem określonych kwalifikacji. Ponieważ nie jest możliwe odzwierciedlenie pracochłonności bezpośrednio poprzez punktację ECTS, o przyznaniu punktów decyduje czas poświęcony przez studentów na uzyskanie kwalifikacji.

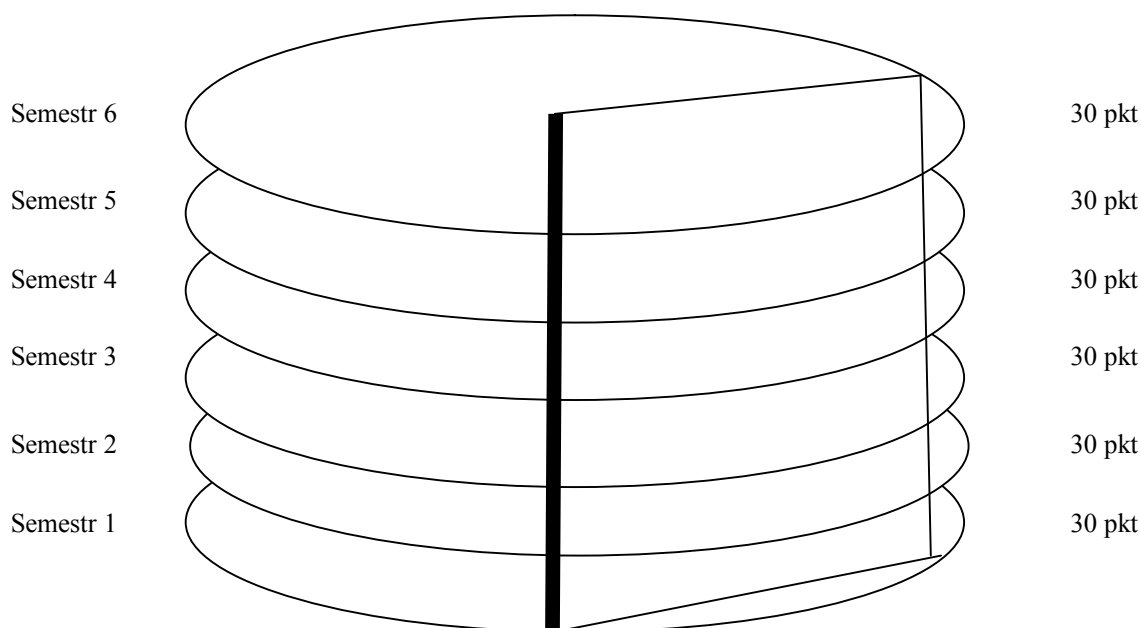
Przyznanie i weryfikacja punktów ECTS wymaga weryfikacji efektów kształcenia. Procedura weryfikacji może być realizowana według jednego z dwóch podejść, co przedstawiono na rys. 2.

Opis wymagań progowych zawiera minimalne wymogi uprawniające do przyznawania punktów ECTS. Drugie podejście polega na przedstawieniu średnich osiągnięć studentów w danym zakresie.

Rys. 2. Podejścia do weryfikacji efektów kształcenia

System ECTS jest również przedmiotem zainteresowania ekspertów bolońskich w ramach programu Tuning (Tuning educational structures in Europe 2006) przygotowanego z myślą o harmonizacji struktur kształcenia w Europie. Zgodnie z założeniami tego programu system ECTS nie tylko wspomaga mobilność studentów, ale jest również przydatny podczas opracowywania programów studiów (Tuning educational structures in Europe 2006). ECTS umożliwia bowiem planowanie czasu niezbędnego do osiągnięcia celów dydaktycznych, przy założeniu, że czas studentów jest limitowany. W opracowaniu dotyczącym programu Tuning stwierdzono, że powiązanie efektów kształcenia, kompetencji i punktów ECTS jest „[...] jedną z głównych innowacji programu *Tuning*” (Tuning educational structures in Europe 2006, s. 11). Innowacja ta polega na wprowadzeniu systemu ECTAS (European Credit Transfer and Accumulation System) różniącego się od ECTS tym, że punkty, zamiast wartości relatywnej, mają wartość absolutną i są powiązane z efektami kształcenia. Elementem programu Tuning jest także wizualizacja programu studiów, który można porównać do tortu – zob. rys. 3.

Rys. 3. Program studiów pierwszego stopnia według koncepcji Tuning

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Tuning educational structures in Europe..., http://tuning.unideusto.org/tuningeu/images/stories/template/General_brochure_Polish_version.pdf, dostęp dn. 23.11.2011 r.

Rysunek 3 wymaga wyjaśnienia. Model przyjęty w programie Tuning zrywa z tradycyjnym podejściem do programu studiów w układzie semestr po semestrze. Dopuszcza się możliwość równoczesnego studiowania przedmiotów z pierwszego i ostatniego semestru studiów, jeżeli nie wykluczają tego warunki wstępne kolejnych przedmiotów. Wybór przedmiotów powinien być zatem uzależniony od zainteresowań studentów, oczywiście pod warunkiem zdobycia co najmniej 30 punktów ECTS w semestrze.

W tym kontekście nasuwa się wniosek, że ogromne znaczenie mają pakiety ECTS, pełniące funkcję informatorów o przedmiotach, w tym o wymaganych kwalifikacjach i warunkach wstępnych. Powstaje również pytanie o możliwość jednoczesnego studiowania przedmiotów realizowanych na studiach pierwszego i drugiego stopnia. Wybór takiej ścieżki nie jest jednoznacznie zakazany, ale postuluje się wyraźne rozgraniczenie poziomów studiów (Tuning educational structures in Europe 2006).

Podział na poziomy wpływa również na zasady uznawania punktów uzyskanych na studiach pierwszego stopnia. Punkty nie powinny być uznane ze względu na odmiennosc poziomów. Sposobem podkreślenia tej odmiennosci może być wprowadzenie wskaźników poziomów nazywanych deskryptorami² (Tuning educational structures in Europe 2006). Grupa ekspertów działających w ramach wspólnej inicjatywy jakości (Join Quality Initiative JQI) opracowała uniwersalny zestaw deskryptorów nazywanych **deskryptorami dublińskimi**. Składają się na nie następujące obszary kształcenia, a mianowicie (Chmielnicka 2007):

- wiedza i rozumienie,
- stosowanie wiedzy i rozumienia w praktyce,
- formułowanie sądów,
- umiejętności komunikacyjne,
- umiejętność uczenia się.

Deskryptory nie powinny być postrzegane jako „minima programowe” ani „ramowe treści kształcenia”, ponieważ nie odnoszą się do żadnej dyscypliny, obszaru wiedzy, profilu czy programu studiów (Chmielnicka 2007). Potwierdzają ogólne kompetencje absolwentów, odpowiadające najważniejszym celom szkolnictwa wyższego. Do interpretacji deskryptorów wykorzystuje się **opis efektów kształcenia**, określający zakres wiedzy, rozumienia oraz umiejętności po zakończeniu kształcenia (Chmielnicka 2007). Właściwie dobrane efekty kształcenia spełniają wiele warunków; muszą być mierzalne, potwierdzone i udokumentowane. Określonym kwalifikacjom są przypisywane punkty ECTS na podstawie oceny wkładu pracy własnej studenta. Taki sposób przypisywania punktów stwarza podstawy do porównywania programów nauczania. Przykładowe efekty kształcenia absolwentów ujęto w tab. 2.

Innym przykładem może być deskryptor efektów kształcenia w obszarze „ocena i formułowanie sądów w ważnych kwestiach etycznych i społecznych” na różnych poziomach studiów (tab. 3).

² Deskryptor zgodnie z definicją Słownika wyrazów obcych (1995, s. 226) oznacza „słowo lub grupę słów, które razem z innymi opisują treść tekstu na potrzeby katalogów lub systemów wyszukiwania; słowo kluczowe”.

Tabela 2. Deskryptor dubliński o charakterze ogólnym

Poziom studiów	Efekty kształcenia
Pierwszy (BA)	<p>Absolwenci wykazują się wiedzą i zdolnością rozumienia w danej dziedzinie studiów, której podbudowę stanowi kształcenie ogólne na poziomie średnim i która jest na ogół na poziomie podręczników zawodowych, ale obejmuje również pewne aspekty kształtowane pod wpływem znajomości najnowszych osiągnięć w danej dziedzinie studiów.</p> <p>Potrafiają wykorzystywać swą wiedzę i zdolność rozumienia w sposób świadczący o profesjonalnym podejściu do pracy lub zawodu. Posiadają umiejętności konstruowania i podtrzymywania argumentacji oraz rozwiązywania problemów w zakresie studiów. Potrafia zbierać i interpretować odpowiednie dane (zwykle w zakresie studiów), aby na ich podstawie formułować sądy, które uwzględniają przemyślenia dotyczące istotnych kwestii społecznych, naukowych lub etycznych. Potrafia przedstawiać informacje, koncepcje, problemy i rozwiązania zarówno specjalistom, jak i odbiorcom spoza grona specjalistów. Rozwinęli w sobie te umiejętności uczenia się, które są niezbędne do podjęcia dalszych studiów wymagających samodzielności.</p>
Drugi (MA)	<p>Absolwenci wykazują się wiedzą i zdolnością rozumienia, która opiera się na wiedzy przypisywanej na ogół pierwszemu cyklowi i stanowi jej rozszerzenie i / lub pogłębienie, i która stwarza podstawy do wykazania się lub umożliwiania wykazania się oryginalnością przy opracowywaniu i / lub stosowaniu koncepcji, często w ramach badań.</p> <p>Potrafiają wykorzystywać własną wiedzę, zdolność rozumienia oraz umiejętności rozwiązywania problemów w nowych lub nieznanach środowiskach w ramach szerszych (lub wielodyscyplinarnych) kontekstów związanych z dziedziną studiów. Potrafia łączyć posiadane wiadomości w spójną całość i radzić sobie ze złożonością informacji oraz formułować sądy na podstawie niepełnych lub ograniczonych informacji, które uwzględniają jednak przemyślenia na temat odpowiedzialności społecznej i etycznej związanej ze stosowaniem w praktyce wiedzy i sądów. Potrafia w sposób jasny i jednoznaczny przedstawiać własne wnioski oraz wiedzę i racjonalne przesłanki, które stanowią ich podstawę, specjalistom i odbiorcom spoza grona specjalistów. Posiadają umiejętność uczenia się pozwalającą im kontynuować studia w sposób, który może wymagać znacznej samodzielności w ukierunkowaniu kształcenia i samym procesie kształcenia.</p>
Trzeci (Ph. D.)	<p>Absolwenci wykazują się usystematyzowaną wiedzą w danej dziedzinie studiów oraz opanowaniem umiejętności i metod badań związanych z tą dziedziną. Wykazują się umiejętnościami opracowywania koncepcyjnego, projektowania, wykonywania i dostosowywania koncepcji obszernych badań zgodnie z zasadą rzetelności naukowej. Posiadają umiejętność krytycznej analizy, oceny oraz syntezy nowych i złożonych koncepcji. Wnieśli własny wkład w postaci oryginalnych badań, które poszerzają granice wiedzy, poprzez opracowanie obszernego materiału, którego część zasługuje na recenzowaną publikację w kraju lub za granicą. Potrafia przedstawiać własną fachową wiedzę i umiejętności kolegom / współpracownikom, szerszemu gronu naukowców i ogółowi społeczeństwa. Powinni przyczyniać się, w ramach działalności naukowej i zawodowej, do postępu technicznego, społecznego lub kulturalnego w społeczeństwie opartym na wiedzy.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ramowa struktura..., dostęp dn. 3.12.2011 r.

Tabela 3. Przykładowy deskryptor dubliński dotyczący ocen i formułowania sądów w kwestiach etycznych

Poziom studiów	Efekty kształcenia
Pierwszy (BA)	Absolwenci (BA) potrafią zbierać i interpretować dane, aby na ich podstawie formułować sądy, które uwzględniają przemyślenia dotyczące istotnych kwestii społecznych lub etycznych.
Drugi (MA)	Absolwenci (MA) potrafią łączyć wiadomości w całość i radzić sobie z ich złożonością oraz formułować sądy na podstawie niepełnych informacji na temat odpowiedzialności społecznej i etycznej związanej ze stosowaniem w praktyce ich wiedzy i sądów.
Trzeci (Ph. D.)	Absolwenci studiów doktoranckich powinni przyczyniać się do postępu społecznego lub kulturalnego w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Chmielnicka, http://www.forumakad.pl/archiwum/2007/11/40_bolonska_i_krajowe_struktury_kwalifikacji.html, dostęp dn. 23.11.2011 r.

Poza deskryptorami dublińskimi funkcjonują inne systemy, na przykład system szkocki. W tabeli 4 przedstawiono szkocki deskryptor „zastosowanie wiedzy w praktyce”.

Tabela 4. Deskryptory wykorzystywane w systemie szkockim

Poziom studiów	Efekty kształcenia
Pierwszy (BA)	Absolwent BA stosuje wiedzę w znanym kontekście praktycznym, a także niektóre podstawowe rutynowe metody w sytuacjach o niektórych nierutynowych elementach, planuje użycie umiejętności w określonych sytuacjach.
Drugi (MA)	Absolwent MA pracuje w wielu kontekstach, radzi sobie w sytuacjach nieprzewidywalnych, używa wybranych podstawowych technik i umiejętności związanych z przedmiotem, a także niektórych technik i umiejętności na poziomach zaawansowanym i specjalistycznym, stosuje rutynowe metody badawcze.
Trzeci (Ph. D.)	Absolwent studiów doktoranckich: planuje i przeprowadza projekt badawczy, używa i udoskonala wiele technik na poziomach zaawansowanym i specjalistycznym, wykazuje się oryginalnością i kreatywnością w tworzeniu i stosowaniu nowej wiedzy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Chmielnicka, http://www.forumakad.pl/archiwum/2007/11/40_bolonska_i_krajowe_struktury_kwalifikacji.html, dostęp dn. 23.11.2011 r.

PODSUMOWANIE

ECTS funkcjonuje na obszarze Unii Europejskiej ponad 10 lat. Został utworzony z myślą o studentach odbywających studia za granicą w ramach programu wymiany Sokrates / Erasmus. Obecnie odgrywa istotną rolę w procesie tworzenia programów studiów, ponieważ kwantyfikuje efekty kształcenia. Przyznanie punktów ECTS jest uwarunkowane uzyskaniem określonego poziomu kwalifikacji, bez względu na osiągniętą ocenę. Prowadzi to do tworzenia elastycznych programów studiów. Studenci mogą wybierać własne ścieżki kształcenia, ponieważ zaliczenie semestru następuje po zdobyciu 30 punktów, a nie po pozytywnym zaliczeniu wszystkich przedmiotów obowiązujących w danym semestrze.

Niniejszy artykuł należy traktować jako wprowadzenie do tematu nowego podejścia do punktacji ECTS. W wielu ośrodkach akademickich punktacja ma jedynie znaczenia formalne, czego przykładem jest sytuacja, gdy w danym semestrze student musi zdobyć 30 punktów, ale nie ma wpływu na dobór realizowanych przedmiotów. Modyfikacja programów studiów z uwzględnieniem celów kształcenia jest sposobem zmiany istniejących zasad ograniczających mobilność studentów i rozwój ich zainteresowań. Z pewnością przygotowanie elastycznego programu studiów wymaga wiele działań równoległych, takich jak zmiana regulaminu studiów.

PIŚMIENNICTWO

- Chmielnicka E. 2007. Bolońska i krajowe struktury kwalifikacji. Forum Akad. 11, http://www.forumakad.pl/archiwum/2007/11/40_bolonska_i_krajowe_struktury_kwalifikacji.html, dostęp dn. 23.11.2011 r.
- Deklaracja Bolońska z 19.06.1999 r., http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/MDC/BOLOGNA_DECLARATION1.pdf, 4, dostęp dn. 23.11.2011 r.
- ECTS user's guide, http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc62_en.htm, dostęp dn. 23.11.2011 r.
- Erasmus.org, <http://www.erasmus.org.pl/index.php/ida/7/>, dostęp dn. 23.11.2011 r.

- Europejski System Transferu Punktów**, http://pl.wikipedia.org/wiki/European_Credit_Transfer_System, dostęp dn. 23.11.2011 r.
- Misiewicz M.** Dlaczego jest nam potrzebny ECTS, http://ekspertbolonscy.org.pl/sites/ekspertbolonscy.org.pl/files/MM_Dlaczego%20ECTS_280510_0.pdf, dostęp dn. 23.11.2011 r.
- Przewodnik dla użytkowników ECTS 2009.** 2009. Warszawa, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, 9.
- Ramowa struktura kwalifikacji Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego**, http://www.uj.edu.pl/documents/10172/22085/V.24_RSK.pdf, dostęp dn. 3.12.2011 r.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunku.** DzU z 2007 r., nr 164, poz. 1166, ze zm.
- Saryusz-Wolski T.** 2004. System akumulacji punktów ECTS jako metoda zarządzania elastycznym modelem studiów. Warszawa, http://www.ug.gda.pl/pl/proces_bolonski/upload/files/3/systemakumulacijpunktow1.pdf, dostęp dn. 23.11.2011 r.
- Słownik wyrazów obcych. Wydanie nowe.** 1995. Red. E. Sobol. Warszawa, PWN, 226.
- Tuning educational structures in Europe**, http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_brochure_Polish_version.pdf, dostęp dn. 23.11.2011 r.